

Politik Bilim

Stratejimiz Teknolojide Treni Kaçırmak!

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

02 Aralık'ta, Güney Gönenc Hocamızın anısına, "Niçin Sanayileşemedik; Yenilikçi Yaratıcı Bir Toplum Olamadık" konulu konferansı düzenleyen Elektrik Mühendisleri Odası'na teşekkürlerimle...

Bilim, teknoloji ve yenilik faaliyetlerine ilişkin destek bolluğundan söz etmiştim; strateji belgesi de bol... Dıştan bakan göz için bu da iyi bir şey; tabii o stratejiler uygulanıyorsa... Türkiye'nin bu konudaki pratiği geçmişte pek parlak olmadı; günümüzde de parlak değil... Bunun, günümüz için açık göstergesi, bunca destek bolluğuna karşın ARGE harcamalarının GSYİH'ye oranının son beş yıldır %0,85-0,95 bandında çakılı kalması... Karşılaştırma için not edeyim; bu oran G. Kore'de %4,03 idi (2012'de). Amaçları %5'e erişmek...

Hazırlanan stratejilerden sonuç alınmamasının iki temel nedeni olabilir. Birincisi, ya hareket noktası ve/veya öngörülen hedef yanlıştır ya da bunlar doğruysa, o hedefe erişmek için çizilen strateji... İkincisi de, bütün tespit ve öngörüler doğrudur; ama ya siyasî iradenin öngörülenleri uygulamaya niyeti yoktur, o belgeyi de görünümü kurtarmak için hazırlatmıştır ya da uygulamada, şu ya da bu nedenle yetersiz kalınmıştır.

Strateji hazırlama sürecinde yer alan uzmanların iyi niyetinden kuşku duymuyorum. Ama hareket noktalarına ilişkin bir kuşku var, onu söyleyeyim. Diyelim, otomotiv sektörüyle ilgili strateji hazırlıyoruz; geleceğe yönelik öngörülerimiz var. Sektörün bugünkü teknolojik yetenek düzeyi bizim için verili koşul... Ama bizi en az bunun kadar bağlayacak başka verili koşullar da var: Örneğin, sektörün sermaye bileşimi... Acaba, yerli sanayicilerin dünyanın otomotiv devleriyle kurdukları sermaye ortaklığı ya da stratejik ortaklık bağlarının neye izin verip neye vermeyeceğini iyi çözümleyebildik ve açıkça ortaya koyabildik mi?

Sanıyorum, strateji belgesini hazırlayan uzmanlar sektördeki sermaye bileşiminin ve getirdiği kısıtların farkındalar ama bunu açıkça ortaya koyamıyorlar. Onlar muhakkak ki, ileri düzeyde tekelleşmenin olduğu bu sektörde dünya pazarına özgün bir markanın çıkarılabilmesinin imkânsıza yakın olduğunun da farkındalar. Çünkü konuyla ilgili olan herkes, otomotiv ana sanayiinde önde koşan devlerin yıllık ARGE harcamalarının, ilk beşte 4 milyar ile 7 milyar, ikinci beşte 2 milyar ile 4 milyar Avro arasında değiştiğini bilir. Türkiye'nin özeli, kamusu, üniversitesi dâhil, yıllık toplam ARGE harcamasının ise 5,6 milyar Avro (2013) dolayında olduğunu da! Bırakın sektördeki sermaye bileşiminin kısıtlarını ve yerli sanayicinin finansman gücünü bir yana, ülke olarak, tek bir sektöre yöneltebileceğimiz sübvansiyon gücümüz bile, özgün marka atılımını desteklemeye ve sürdürebilmeye zor yeter. Biz, teknolojisini oturmuş, gelenekselleşmiş; tekelleşmenin ileri düzeylerde olduğu bu tür sektörlerde, trenleri kaçırılı çok oldu.

Anılan türden sektörlerde yapılabilecekler, mevcut sermaye bileşimi ve finansman yapısının getirdiği kısıtların aşılabileceği **dar ama özelliği olan** ya da ileri düzeyde uzmanlık gerektiren yeni alanlara ("*niche*' pazarlara) yönelmekle sınırlıdır. Ve bir de, imalat yelpazemizi teknoloji yoğun girdilere doğru genişletmeyi, ayrıca tasarım ve ARGE alanlarında hizmet sunum payımızı olabildiğince artırmayı hedef alan bilinçli adım ve zorlamalarla...

Bunun dışında, hiç akıldan çıkarılmaması gereken bir nokta var: Geriden gelen ülkelerin önde koşanları yakalayabilme şansı, teknolojinin, sektörel ya da bütün ekonomik faaliyet alanlarını etkileyecek ölçüde köklü değişiklikler geçirmeye başladığı dönemlerde artar. Çünkü Carlota

Perez'in her zaman yinelediğim sözüyle, böyle dönemlerde kartlar yeniden karılır. Örneğin, petrol meselesi ve gezegenimizi tehdit eden çevresel sorunlar nedeniyle, otomotivde ortaya çıkan temiz enerjiye yönelim Türkiye'nin de bu sektörde ciddi olarak deneyeceği bir açılım alanıydı. Ama galiba, her şeye kâdir muhterem zat, üzüm yemek değil bağcıyı dövmek niyetiyle otomotiv işine de karışınca o tren de kaçırıldı.

CBT. 12 Aralık 2014